

בריתנו וצדקה

המכון לריוצאת כתבי ומאמרי מורינו הרב יצחק ברנד שליט"א

בענין הסרת הערמונית - צדדי היתר [מהדורא בתרא]

סיכום המאמר הראשון • צדדי היתר • שני סוגי מחלות בערמונית • הסיבה הראשונה, הגדלת הערמונית • הסיבה השניה, סרטן הערמונית • ספק פצוע דכא • המסקנא

"שני הנקבים" הם: 1. שבילי הזרע המגיעים עד לשופכה דרך הערמונית. 2. החלק הקריבני של השופכה היוצא מתוך כיס השתן ומגיע עד נקודת המפגש עם שבילי הזרע.

"בקליפת השום" ש"בין זה לזה" היא החסימה הפונקציונלית (התכווצות שרירית) המונעת חדירת זרע לכיס השתן בעת תשמיש, והמונעת חדירת שתן לשבילי הזרע בעת הטלת שתן.

פגיעה בחסימה פונקציונלית זו, מאפשרת חזרה של זרע לכיס השתן (במקום פליטה החוצה) בעת תשמיש, וגורמת כמובן לעקרות. (גם יכולת השתן לחדור לשבילי הזרע, עלולה, כנראה, לגרום לזיהום מערכת שבילי הזרע ולעקרות).

לפי ביאור זה, אין שום סתירה בין המצב האנטומי הידוע לבין הברייתא, יתר על כן, עובדת פומבדיתא מקבלת הסבר פשוט: חסימת צינור הזרע והפרשתו "במקום קטנים", משמעותה: א. הזרע לא נפלט בזמן תשמיש - סתימה פונקציונלית של צינור (גובתא) הזרע. ב. בעת הורקת כיס השתן אחרי תשמיש מופרשים נוזלי הזרע, כלומר: הזרע יוצא ממקום השתן. עכ"ד.

על הביאור הזה הקשו הרבה ת"ת, שזה לא משמעות הגמרא "ההוא עובדא דהוה בפומבדיתא: איסתתים גובתא (קנה - רש"י) דשכבת זרע, ואפיק במקום קטנים. סבר רב ביבי בר אבבי לאכשורי. אמר רב פפי: משום דאתיתו ממולאי אמרת מילי מוליתא. במקומה מבשלה, שלא במקומה לא מבשלה."

והרי לפי פירושו, לא רק שלא מבשלה שלא במקומו אלא כלל לא נזרם שם לבד, ומה הוה אמינא של רב ביבי.

ומשום זה היה מקום לדון לומר שנשתנו הטבעים, אף שגם זה קשה מאוד.

סיכום המאמר הראשון

[א] כתבתי במאמר הראשון, בענין הסרת הערמונית, שרוב העולם סמכו על דברי החזו"א (ס"י יב ס"ק ז) שבפנימיות הגוף אין איסור של פצוע דכא. וכתבנו כמה קושיות על החזו"א, א' שהוא הוצרך לומר שנשתנו הטבעים. ב' אפילו נאמר שלא נשתנו הטבעים, אבל עצם החידוש שלו שכל חיובי פצוע דכא הוא רק בחיצון של הגוף הוא קשה, מה המקור לחלק. וכן קשים מאוד דברי הרמב"ם (הלכות איסורי ביאה פ"ק ע"ו הלכה ג) בענין חוטי ביצים, שכתב שחוטי ביצים הם אלו שהזרע מתבשל בהם, וז"ל: אי זהו פצוע דכא כל שנפצעו הביצים שלו, וכרות שפכה כל שנכרת הגיד שלו, ובשלה איבריין אפשר שיפסל הזכר בגיד ובביצים ובשבילין שבהן תתבשל שכבת זרע והן הנקראין חוטי ביצים וכיון שנפצע אחד מג' איבריין אלו או נדך הרי זה פסול.

והוא קורא גם חוטי ביצים בשעה שנכנסים לשביל מי רגלים, וז"ל (הלכות איסורי ביאה פ"ק ע"ו): ניקב חוט מחוטי הביצים לשביל מי רגלים והרי הוא מטיל מים משני מקומות משביל המים ומשביל שכבת זרע ה"ז כשר. ע"כ. וא"כ, מכיון שהחוטים האלו באים מן הביצים לפני הגוף ושוב יוצאים ונכנסים לשביל של מי רגלים, א"כ הכל נחשב חוטי ביצים ונפסלים בחיתוכן.

והבאתי במאמר הראשון מדברי הרב ד"ר מרדכי הלפרין שליט"א בביאור הגמרא:

לאור הסכמת האחרונים שגם בעבר היה בגיד רק שביל אחד המשותף לשתן ולש"י, ניתן לפרש את הברייתא בכורות ואת סוגית יבמות באופן נפלא:

הסיבה השניה, סרטן הערמונית

[ה] ניתוח הנ"ל לא שייך לעשות במקרה הזה. **בזה** יש לעשות צירוף מדברי המהרש"ל והבית מאיר. ואבאר הדבר.

במחלוקת בין ספר הזכות להמהרש"ל בביאור **הרמב"ם** (כלכות איסורי ציאה פרק טו) וז"ל: כל פסול שאמרנו בענין זה כשלא היו בידי שמים כגון שכרתו אדם או כלב או הכהו קוץ וכיוצא בדברים אלו, אבל אם נולד כרות שפכה או פצוע דכא או שנולד בלא ביצים או שחלה מחמת גופו ובטלו ממנו אברים אלו או שנולד בהם שחיץ והמסה אותן או כרתן ה"ז כשר לבא בקהל שכל אלו בידי שמים.

המהרש"ל (יס טל של שלמה) מפרש מה שכתב הרמב"ם והמסה אותן או כרתן היינו שהרופא כרתן. ואילו הרמב"ן (ספר הזכות) מפרש שהמחלה כרתן.

ומקור הרמב"ם הוא מן הירושלמי (מסכת יצמות פרק ח כלככ ט): הוון בעיי מימר מאן דאמר בידי אדם פסול בידי שמים כשר רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה. מאן דאמר בין בידי אדם בין בידי שמים פסול כרבנן. אמר רבי אחא בר פפי קומי ר' זעירא כולה דרבנן. הרי שעלת חטטין מי מחכך בה או מסיית והרי הוא בידי אדם כמי שהוא בידי שמים.

ופסק הרמב"ם שגם המקרה של מי מחכך בה או מסיית הרי זה בידי אדם כמו בידי שמים, שלדעת רבנן שפוסלין בידי שמים, זה פסול, אבל לדעת רבי ישמעאל זה כשר, ופסק הרמב"ם כדעת רבי ישמעאל שהוא כשר (עיי בחזו"א הטעם שפסק כרבי ישמעאל משום שהבבלי פסק שבידי שמים כשר).

רק השאלה היא מה הכוונה בידי אדם כמו שהוא בידי שמים.

הרמב"ן (ספר הזכות) מפרש שבידי אדם זה אחרי הלידה אף שנעשה בידי שמים, והיינו שהמחלה כרתן, [כך ביאר החזו"א (סי' ט ס"ק ד)]. והמהרש"ל (מסכת יצמות פרק ח סימן ט) מפרש שבידי אדם היינו שהרופא כרתו בגלל המחלה.

וז"ל הים של שלמה: אמר שמואל (פ"ה ט"ג) פצוע דכא בידי שמים כשר, אמר רבא, היינו דקרינן פצוע, ולא הפצוע, דהוי משמע מעיקרו, במתנית' תני, נאמר (דברים כ"ג ז-א) לא יבא פצוע דכא, ונא' לא יבא ממזר, מה להלן בידי אדם, אף כאן בידי אדם, פי' רש"י, ע"י רעמים, וברד, או לקוי ממעי אמו, וכתב הרא"ש (סימן ז) אבל אם אירע בו חולי, ונסתרס, פסול, וכן משמע בירושלמי, דליקוי שע"י חולי חשוב בידי אדם, והיינו דלא כהרמב"ם (סי' איסורי ציאה פט"ז ה"ט) שכת' וז"ל, כל פסול שאמרנו, שלא ה' בידי שמים, כגון שכרתו אדם, או כלב, או הכהו קוץ, וכיוצא בדברים אלו, אבל אם נולד כרות שפכה, או פצוע דכא, או שנולד בלא ביצים, או שחלה מחמת גופו, ובטלו ממנו איברים אלו, או שנולד בהן שחיץ, והמסה

אבל עכ"פ מ"מ דברי החזו"א קשים כמו שכתבנו אף את"ל שנשתנו הטבעים.

צדדי היתר

[ב] ומצד שני היה מקום לדון ע"פ דברי המהרש"ל, שאם חתכו הרופא מחמת מחלה לא נפסל, וזה ע"פ פירושו ברמב"ם, אולם החזו"א (הכ"ט ס' ט) חלק על המהרש"ל מכח דברי הרמב"ן בספר הזכות.

הנה אחרי העיון והבירורים עברתי עוד הפעם על הסוגיה, וגם על המציאות, ומצאנו שחלק מן החולים אלו אפשר לעשות תיקון בלי שום פגיעה בפעילות הערמונית, ולחלק מן החולים יש מקום לצרף קולות.

שני סוגי מחלות בערמונית

[ג] **אחד**, הגדלת הערמונית, וזה לוחץ על שביל של מי רגליים, והשתן יוצא בקושי ובכבידות, וזה מהווה סכנה וצער גדול.

שנית, סרטן הערמונית (גידול, ממאיר).

מה שהחזו"א מדבר הוא על המקרה הראשון (כמבואר בס' י" ס"ק ז), ולא מדבר על המקרה השני (אולי בדורו עדיין לא התפשט מחלה זו).

הסיבה הראשונה, הגדלת הערמונית

[ד] בזמננו התחדש לפני כמה שנים אופן שאפשר להקטין גודל הערמונית ע"י צימצום זרימת הדם לערמונית, בלי להסיר הערמונית, ונקרא אמבוליזציה, וזה מומלץ ע"י הרב אלימלך פירר, (שהוא מן המומחים הגדולים היום בעניני רפואה ורופאים) והוא המליץ על ד"ר זלמן יצחקוב, רופא דתי, שהוא מומחה בנושא זה.

רק כעת עדיין לא נכנס לסל התרופות, וזה עולה הרבה כסף, בין 35,000 ל-40,000 ₪.

הפריטים לניתוח הזה, נמצאים בנספח.

וזה עוזר גם שלא לעבור בחינם על איסור סירוס, וכן אין בו חשש של איסור פצוע דכא, וכן אפשר להמשיך לקיים מצוות עונה כרגיל, משא"כ בנייתוח של הסרת הערמונית, הדבר הולך בקושי ובכבדות גדולה (נקווה שבמשך הזמן זה כן יכנס לסל התרופות).

יש עוד מדינות בעולם שעושים ניתוח הנ"ל כמו בצרפת ועוד.

הנה החזו"א (פי"ט ע"ק ד) נקט להלכה כדעת ספר הזכות משום שהוא מן הראשונים, ואילו המהרש"ל הוא מן האחרונים, אולם אח"כ (פי"י י"ג ס"ק) כנראה מצרף דברי המהרש"ל עכ"פ לסניף, וא"כ לא דחה אותו לגמרי מהלכה אף שלא פסק כמותו.

צירוף הבית מאיר (א"ח ס"ח סימן ט), בביאור הרב משטעבין, שמיישב קושיות עליו. וז"ל הבית מאיר: דע דבאמת צ"ע אם נפסל בידי שמים עד שנחלה ומוכרח להנטל ב"א כדי שלא יחלה יותר עד שמכח זה עומד ליקצץ וניטל ב"א אם לא יש לדמוי למה דקי"ל כר"ש דס"ל כל העומד לגזוז כגזוז דמי וחשוב ב"ש וכשר ועיין מסכת בבא קמא נ"ט ע"ב גיטן ל"ט וזה דומה לענבים דכמה דקיימי מכחשי ועיין סימן קכ"ד ועיין יש"ש.

ואני מעתיק דברי הרב משטעבין זצ"ל (דו"ק מ"א חלק א סימן נד): בשו"ת חתם סופר [ע"א סי' י"ז] העלה דאפילו לדעת החולקין על הים של שלמה מ"מ היכא שעומד להתבטל מאליו מחמת חולי, בכה"ג כולי עלמא מודים אף על גב ששלטה ידי אדם ג"כ הוי כבידי שמים לשיטת הסוברים דמחמת חולי כבידי שמים. ובבית מאיר [א"ח ע"א סי' ס"ג] ג"כ העלה ומצדד לומר דהיכא דנחלה הגיד או הביצים ועומדים לרקוב מעצמם אף שנכרתו בידי אדם לא הוי פצוע דכה, דכל העומד לחתוך כחתוך דמי. וכבר תמהו [ע"י שו"ת מהרש"ם ח"א סימן קצ"ו ד"ס ס"ב] על הבית מאיר דהא לא קי"ל כר"ש דס"ל [צ"ק ע"ו ע"ג] כל העומד, עיין באה"ע"ז סי' קכ"ד בחלקת מחוקק [ס"ק א'] ובבית שמואל ע"ס [פ"ק ע"ג], אבל באמת דברי הבית מאיר ברורים, דהכא כיון שעומד מאליו להתבטל בלי שום מעשה לכולי עלמא אמרינן כל העומד, כמו שהעלה בשו"ת חתם סופר יו"ד סי' רנ"ו לענין דיו שנשתנה לאודם דהיכי דעומד מעצמו ובטבע להשתנות לכולי עלמא אמרינן כל העומד עי"ש, ועיין בש"ס מנחות דף נ"ו [ע"ג] אמר ר' אמי הניח שאור על גבי עיסה והלך וישב לו ונתחמצה מאליה חייב עליה כמעשה שבת, אלמא אף על גב שבשעה שהניח השאור עדיין לא נתחמצה, עכ"ז חשוב כעביד מעשה חימוץ וחייב משום לא תעשה ולא תאפה כמבואר בתוס' ע"ג [ד"ה כ"ה], משום כיון דע"י ההנחה עומד מאליו להתחמץ כמו שהחמץ תיכף בשעת הנחה דמי, והכ"נ חשוב כניטל מאליו.

ובענין סרטון הערמונית, שאם לא מטפלים בזה הולך ח"ו להתפשט ולקלקל הערמונית, אפשר לומר שזה נכלל במה שכתב הרב משטעבין שבזה כו"ע מסכימים שכל העומד להגזז כגזוז דמי.

ספק פצוע דכא

הרינו מעתיקים הדעות בענין ספק פצוע דכא, שייא שהוא מותר לגמרי, וי"א שאסור מדרבנן, וי"א רק ספק במציאות ולא ספק בהלכה, וי"א גם ספק בהלכה, ועכ"פ חזי לאצטרופי.

אותו, או שכרתו, הרי זה כשר לבא בקהל, שכל אילו בידי שמי, עכ"ל, ואני ראיתי הירושלמי (פ"ג) וז"ל, מי שעלתה חטטין מי מחכך בה, או מסית, והרי הוא בידי אדם, כמי שהוא בידי שמים, והיינו כפי הרמב"ם, שאפי' ע"י (חיבורו) [חבורות] ועניינו מקלקל אותו, עד שהמסה אותו, או עד שיוכרח אף לכרתו, מ"מ הוא כשר, וגזירת הכתוב, כאלו נולד כך ממעי אמו, אבל מכל מקום מי שיש לו שבירה, או חולי האבן, והוכרח לכרתו, אין זה חולי בידי שמים, שהני אינו בהכרח לכרות הבצים, ויהי' החולי במקומו עומד, אבל מה שהוכרח לכרתו מענייני הבצים גופו, הוא בידי שמים, גם נוכל לפרש דברי הרמב"ם, או שכרת [א"ה], לפנינו הגירסא או שכרתו ודו"ק] כלומר שהשחין כורת אותו, אבל אין הלשון משמע כן, אבל זה שפירשתי הוא הנכון, שאפי' הוא כורת מחמת קלקולו, שנמוסו ונמוחו כבר, הוא כשר. ע"כ.

לשון בידי אדם שיכולים לפרש אחרי הלידה, אף שנעשה בידי שמים, דבר זה מצאנו במשנה (מסכת יבמות פרק ט): אמר רבי יהושע שמעתי שהסריס חולץ וחולצין לאשתו והסריס לא חולץ ולא חולצין לאשתו ואין לי לפרש אמר ר' עקיבא אני אפרש סריס אדם חולץ וחולצין לאשתו מפני שהיתה לו שעת הכושר סריס חמה לא חולץ ולא חולצין לאשתו מפני שלא היתה לו שעת הכושר.

ופי' רש"י (יבמות דף ע"ב ע"ג): סריס אדם - שנסתרס לאחר שנולד. **אולם** דברי המהרש"ל ג"כ יש מקום לומר, שיותר מתפרש **הרי זה בידי אדם** שהוזכר בירושלמי, שזה יותר נוטה שהאדם כרתו, ובכל זאת נקרה **כמו שהוא בידי שמים** משום שכרתו מחמת המחלה.

וע"ע בקרן אורה (מסכת יבמות דף ע"ב עמוד ב) שכתב שלדעת הרמב"ם שלשון סריס אדם הוא רק כשנעשה ע"י אדם, וז"ל: גמרא מכדי שמעינן לר"ע כו'. הא דלא משני דר"ע מיירי בסריס אדם שעל ידי חולי דמותו לקהל לשיטת הרמב"ם ז"ל. משום דלשיטתו לא נקרא סריס אדם אלא דווקא מי שבא לו על ידי אדם או על ידי קוץ, כמבואר בדבריו בהל' איסורי ביאה (פ"ג ס"ט). ובאמת לשיטתו איכא נמי סריס חמה לר"מ דחולץ, כגון שנעשה על ידי חולי. והיה לו שעת הכושר, ולר"א איכא נמי סריס אדם שחולץ, כמו ניקב דלעיל דיש לו רפואה, אלא סתם סריס אדם היה לו שעת הכושר ואין לו רפואה, וסתם סריס חמה לא היה לו שעת הכושר ויש לו רפואה.

והיינו שלשון סריס אדם היינו כולו בידי אדם, ולשון בידי אדם כמו שהוא בידי שמים, שכרתו אדם מחמת מחלה.

ולפי"ז לכאורה ביאור הרמב"ם יותר נוטה כדעת המהרש"ל מדעת הרמב"ן בספר הזכות.

ואף שבה חולק הרמב"ם על דברי התוס' (יבמות דף ע"ב ע"ג) שכתבו שאם ניטל ביצה אחת ע"י רופא כשר משום שביצה אחת עדיין יכול להוליד, ונשמע שאם אינו יכול להוליד פסול אף שבוודאי הרופא נטל מחמת סכנה, מ"מ יש לומר שהרמב"ם חולק על התוס' בזה.

ומדרכנן. כן נ"ל לולא דברי הגאונים המפורסמים הנ"ל והב"ש הקשה למ"ד פ"ד מותר במזירת אמאי לא מוקי משנה דכל הפסולין מותרין בפצוע דכא. להנ"ל נכון דליכא לאוקמי בהכי דאמאי תני ודאי בספקן אסור. והרי ל"ג על הספק כדברי הרב מראדוויל...

והנה דעת הח"ס והנוב"י דספק פצוע דכא לחומרא מן התורה. ודעת הבית אפרים דל"ה רק מדרכנן. ומי אנכי שאכריע בזה אבל אחרי שכבר כתבתי כמה סברות והוכחות דספק פ"ד מותר מדאורייתא מטעם חזקה.

[חזקה לא שייך בספיקא דדינא].

שו"ת דברי מלכיאל (חלק ג סימן פח): אף בספק הלא הסכימו רוב האחרונים להתיר ספק פצוע דכא דלא כהנו"ב. ובפרט דבנ"ד יש לו חזקת הגוף דנימא שלא נימוקה דאף שיש ריעותא שיש חולי בביצה. מ"מ אמרינן אוקמא אחזקתו שלא נימוקה רובה ועדיין ראוי להוליד. וכן קיי"ל בכל מקום דאף בבהמה חולה מוקמינן בחזקת כשרות ואמרינן אימור שגרונא נקטא וכבר האריכו הפוסקים בענין ריעותא מחיים ואכמ"ל בזה. וכיון שלא נימוקה רובה כשר אף שנכרתה הביצה אח"כ לשיטת ר"ת ור"י וכנ"ל. ובפרט דהרבה פוסקים פירשו הירושלמי ובלבד בשלימין שהביצה הנשארת תהא שלימה. וגם הרבה פירשו בשל ימין. וממילא כשר בנ"ד.

[היתר של חזקה לא שייך בספק לדינא אם נחשב בידי אדם או בידי שמים].

שו"ת הרי בשמים (חלק ג, מהדורה תליתאה, סימן עה): ועוד והוא העיקר שעליו נוכל לבנות יסוד ההיתר בנ"ד מפאת שהרופאים החליטו כולם פה אחד שבודאי יוליד האיש הזה ואף דלדעת כמה מהפוסקים ז"ל אין רופאים עכו"ם נאמנים באיסור תורה הרי עכ"פ רק ספק פצוע דכא הוא, והלא העלו גדולי האחרונים ז"ל דספק פצוע דכא שרי מדאורייתא כמו ספק ממזר. וליכא עכ"פ רק איסור דרבנן ואם כן שפיר נוכל לסמוך על הרופאים האומרים שיווליד ולא פצוע דכא הוא.

דונב מישרים (חלק ג סימן לג): מלבד זה יש לצרף דעת הפוסקים [ע"י לעיל ח"א סי' ל"ד ה"ל ד"ה בהם מקודם] דספק פצוע דכא שרי, וכבר העירוני בספרי שם [ד"ה עוד י"ג] דהיכי דתחילתו בידי שמים וסופו בידי אדם אפילו פוסלים, מכל מקום כיון דכל הלימוד דגם בכה"ג פסול הוא מכח דיליף מממזר [ע"י ירושלמי יבמות פ"ה כ"ג], כולי עלמא מודים דספק פצוע דכא כזה כשר, ובכה"ג יש לצדד מכח ספק שיטת ר"ת הנ"ל, [ועיי"ש שהעירוני בראיות דגם בספיקא דדינא ספק פצוע דכא כולל ספק פצוע דכא].

דונב מישרים (חלק ה סימן לד): אך יש לעיין במה שנסתפקו אי הא דספק פצוע דכה מותר לבוא בקהל אם הוא ג"כ בספיקא דדינא, ועיין בפרי מגדים [א"ת] ז"א סי' פ"ה ס"ק ג' שצידד דספק פלוגתא הוי כחד בחד דאיכבע איסורא.

שו"ת דברי יציב (חלק ג סימן ט): זה סברת הפוסקים דבספק פצוע דכא מקילין אף בספיקא דדינא [עייין

שו"ת רבי עקיבא איגר (החדשות סימן סג): כדומה ויש לי לדון דספק פצוע דכה מותר לבוא בקהל כמו דדרשינן ממזר וודאי וכו' ה"נ יש לומר פצוע דקה וודאי, ואף דחכמים אסרו ממזר ספק, היינו מטעם מעלת יוחסין, משא"כ בפצוע דקה דאינו מוליד, ויש לומר כיון דאין זה פגם ופסול יחוס רק דמגזרת הכתוב אסור לבוא בקהל, לא שייך גביה מעלת יוחסין.

ערוך השולחן (א"ח העור סימן ה סעיף ט): בכל פסולים אלו אם יש ספק אם הוא פסול אם לאו כגון שא"א להכיר אם הוא פצוע אם לאו וכיוצא בזה נראה דמותר לבא בקהל דכמו דדרשינן בממזר ודאי הוא דלא יבא אבל ממזר ספק יבא כמו כן יש לדרוש בפצוע דכא וראיה לזה שהרי בגמ' למדו דפצוע הוי בידי אדם ממזר [ע"ה ג] ואף על גב דבממזר אסרו חכמים אף הספק מ"מ בפצוע לא מצינו שאסרוהו מפני הספק ואינו דומה פסול משפחה לפסול הגוף כמ"ש בס"פ ז' ועוד דהכא עדיפא מממזר דאוקמיה אחזקה שלא נולד פצוע דכא ואם יש ספק שמא הוא מתולדתו ממ"נ כשר דאם הוא מתולדתו ה"ז בידי שמים וכשר ואם דבר זה אינו מתולדתו אוקמיה אחזקה אמנם יש לדרוש ברופאים ובקייאם ואז אם לכולם הוי ספק שפיר מקרי ספק דאל"כ ספק דחסרון ידיעה לא מקרי ספק כמ"ש ביו"ד סי' ק"י בכללי ס"ס ע"ש [נ"ל]:

שו"ת צמח צדק (לובאוויטש, א"ח העור סימן עו): אבל הכא גבי ספק פצוע דכא יש לומר דאין להחמיר כ"כ. דבתשובת נודע ביהודה ח"ה"פ סימן ו' ס"ל ספק פצוע דכא שריא מדאורייתא וכבר הארכתי בזה בתשובה בפני עצמה.

אולם אף שהביאו מדברי הנודע ביהודה (קמ"א, ח"ה"פ סי' ו') להתיר, הנה בתשובה זו הוא רק הביא דברי הרב מראדוויל, אבל הוא בעצמו חולק עליו.

שו"ת צמח צדק (לובאוויטש, א"ח העור סימן ט): לכן גם לענין קהל ישראל היכא דממזר מותר דהיינו ספק ממזר כ"ש שיש לומר דספק פצוע דכא מותר והיינו מדאורייתא.

שו"ת באר יצחק (א"ח העור סימן ד) מרבי יצחק אלחנן ספקטור: הנה בספק פצוע דכא כתב הנו"ב (מ"ק סי' ו') דמותר לבא בקהל דכמו דדרשינן ממזר וודאי לא יבא הא ממזר ספק יבא כמ"כ דרשינן פצוע דכא וודאי לא יבא הא ספק פ"ד יבא ע"ש, ונראין דבריו, דלא מיבעי להריטב"א בחידושו לקידושין (דף פ"ג) דכתב בהא דאמרו שם דחמשה קהלי כתיבי דחד מינייהו פ"ד א"כ ודאי דינו כמו ממזר ספק, ואף לפרש"י דס"ל דקהל דגבי פ"ד לא דרשי, מ"מ מוכח דחד דינא אית להו, דאל"כ מנלן דפ"ד אסור לבא בקהל לויים וישראלים, אע"כ מוכח דחד דינא אית להו וכמש"כ שם הנו"ב, ואף דספק ממזר אסור מדרכנן, עכ"ז בספק פ"ד לא שייך לומר מעלה עשו ביוחסין דלאו בר אולודי הוא.

אולם בזה, אף שהביאו מדברי הנודע ביהודה (קמ"א ח"ה"פ סי' ו') להתיר, הנה בתשובה זו הוא רק הביא דברי הרב מראדוויל, אבל הוא בעצמו חולק עליו.

שו"ת בית יצחק (א"ח העור סימן לד. שנתלקים): אבל לדידן דפ"ד בידי שמים מותר ספק פצוע דכא מותר מדאורייתא

דערלה, שהרי אם לא יודע לא יהי' איסור, אלא ודאי דמה שאינו יודע האיסור לא מהני כלל להחשב ספק ערלה, הגם שיש לדחות הוכחה זו מ"מ האמת יורה דרכו.

תשובות והנהגות (כרך 3 סימן תרפ"ו): יש כאן עוד צדדים שהיה אפשר להכשיר, דהנה אף שחז"ל פירשו שנפצע פסול, לא נתבאר השיעור שנקרא פציעה, וכאן בצילום רואים היטב שיש כאן פציעה, וגם לדעת הרופא במשמוש היטב ממש דוקא מכיר הפציעה, אבל עדיין לא ברור שזהו כדי גדר פציעה שפסול, ואפשר דלכן הוא מוליד שלא נקרא פצוע דכא, וגם בספק פצוע דכא יש מכשירין כמו ספק ממזר, ובמק"א הבאתי שאפילו בספק בדין שרוב פוסקים אוסרין, יש מקום להתיר מדין ספק, דבאבילות מקילינן אפילו ביחיד נגד רבים כמבואר בעירובין, ולכמה פוסקים אפילו ביום ראשון שהוא דאורייתא מקילים, והמיקל בארץ הלכה כמותו בחז"ל אפילו בספיקא דדינא, שבערלה בחז"ל הלכה להקל ואפילו בספיקא דדינא, והוא הדין בפצוע דכא כשיש ספק יש לומר דמותו ולא גזרו בו רבנן שאינו בר אולודי, ובביצה אחת לדעת הרמ"א שמחמיר נראה שלדעתו הוכרע מכבר ע"י הפוסקים שהם רוב מנין ורוב בנין שפסול ולכן לדבריו טוב לחוש לדבריהם באיסור דאורייתא.

שו"ת עטרת פז (חלק א כרך 2 - אבן העזר סימן 3, ח): מ"מ כאמור מידי ספק פצוע דכא לא יצאנו, והנה כבר כתב הגאון רע"א בתשובותיו החשובות (סי' סג) דיש לדון דכל ספק פצוע דכא מותר לו לבוא בקהל, דכיון דדרשו בגמ' דביבמות (כ"ג) ללמוד פצו"ד מדין ממזר דבידי אדם אסור ובידי שמים מותר וכו', א"כ הכ"נ כשם שדרשו חז"ל (קידושין ע"ג) "לא יבוא ממזר בקהל ה"י" ממזר ודאי לא יבוא הא ספק יבוא, ה"נ י"ל פצוע דכא ודאי לא יבוא הא ספק פצוע דכא יבוא, ואף שחכמים אסרו ספק ממזר היינו מטעם שמעלה עשו ביוחסין, משא"כ בפצו"ד שאינו מוליד, יש לומר שמכיון שאין זה פסול יוחסין ורק מגזירת הכתוב אסור לבוא בקהל לא שייך לאסור בו משום מעלת יוחסין. ע"ש.

המסקנא

במקום שאפשר לעשות אמבולוציה [כגון הגדלת הערמונית כשארין סרטון], בוודאי צריך לעשות כדי שלא יכשל באיסור סירוס שלא לצורך אף שעולה הרבה כסף, וכן מרוויח קיום מצוות עונה, וכן משך הריפוי הוא כמה ימים ולא יותר, במקרה של הגדלת הערמונית לא כ"כ מוצלח היתר המהרש"ל, שאינו דומה לביצים שיש בה שחין המוזכר בירושלמי (צריך עוד לעיין בזה).

בסרטי ערמונית שלא שייך ניתוח הנ"ל, מאידך הרבה יותר דומה למה שהוזכר בירושלמי שיש בו שחין בביצים, ושם צירוף היתר של המהרש"ל עם הבית מאיר הרבה יותר קל.

שו"ת דב"ח הנ"ל ובאוצר הפוסקים 55 סק"י אות ה', דלא שייך לומר קמי שמיא גליא, דהלא גם כשגליא לנו כתרתי דסתר נמי מתירין.

שו"ת שבט הלוי (חלק 2 סימן ר"ו): כבר כתבתי בעניי בשו"ת שבט הלוי חלק ה' סי' ק"ג דהרבה מאד מן הפוסקים דעתם דספק פ"ד מותר כמו ספק ממזר, ואפילו מדרבנן אינו אסור, (וכ"ת ספרם במנין) ועיין תשובת ח"ס אה"ע סי' י"ד ובנוב"ק אה"ע סי' ו' ועוד.

שו"ת שבט הלוי (חלק 3 סימן קכ"ג): ועוד דהא הרבה מאד מן הפוסקים דעתם דספק פ"ד מותר כמו ספק ממזר, ואפי' מדרבנן אינו אסור, ועיין תשובת נו"ב קמ"א אה"ע סי' ו' ובח"ס סי' י"ד ובשאר הרבה פוסקים ובתשובת מהרש"ם ח"ד סי' כ"א נטה דגם באיכא ספק קרוב לרוב עדין נכנס בגדר היתר דספק פ"ד, כמו ספק ממזר דמותר לבא בקהל יעש"ה, ואף על פי שכל זה בפלוגתא נשנית דיש גם מחמירים בזה, וכן יש מחמירים דמדרבנן עכ"פ אסור ספק כמו ספק ממזר, מ"מ כ"ז באיכא רק ספק אחד, אבל הכא איכא ס"ס כאמור ראוי לצרף כל הנ"ל.

שו"ת אבני נזר (חלק אבן העזר סימן ח'): ותחילה נבאר דין ספק פצוע דכה שדברו בו אחרונים, יש מתירין אפי' לכתחילה הוא הרב מראדוויל צת"ש נצ"י [מבדוק סי' ו'], ויש אוסר מדרבנן הוא הב"ש סי' ה', ויש אוסר מספיקא דאורייתא, הוא החת"ס חלק אה"ע סי' י"ד.

האבני נזר מחלק בין ספק במציאות שספיקא מותר לבין ספק בהלכה שספיקא אסור. שו"ת אבני נזר (חלק אבן העזר סימן ח, טו): איברא דיש לפקפק בהוראה זו, דכי אמרינן ספק ממזר מותר ואפי' באמת הוא ממזר מותר כיון שלא נודע לו היינו כשיש ספק אם הוא ממזר, שהתורה לא אסרה אלא כשהוא ממזר ויודע שהוא ממזר, וע"כ אפי' אלי' הנביא לא יגלה ממזרים, דכל זמן שלא נודע אין כאן איסור, אבל כשהוא יודע שהוא ממזר רק שספק אם התורה אסרתו, זה בודאי ספיקא דאורייתא שהוא ממזר ודאי, וכה"ג חילקו התוס' כריתות (י"ב ע"ב) דה"ל דה"ל עיין שם [ע"פ להבן סי' כ אות טו], וא"כ בניטל ביצה אחת, דלדעת הפוסקים האוסרין הרי אסרה תורה פצוע ביצה אחת, וזה יודע שהוא פצוע ביצה אחת רק שלא ידע שהתורה אוסרתו, ומה זה ענין לספק פצוע דכה, ולא דמי לעשירי ספק דבכורות [נח ע"ב].

דאף דהספק נצמח מחמת הדין, מ"מ אין הספק בדין עשירי גופי' אם עשירי כזה יהי' קודש, אלא דמחמת הדין נעשה ספק אם זה עשירי, וכן בצלף בחז"ל דפרק כ"ד מצרכין [נ"ו ע"ב] וכשות בכרמא דפרק תולין [שבת קל"ט ע"ב] דהספק אם צלף הוא אילן או לא, והתורה לא חייבה בערלה אלא אילן, והרי בזה ספק אם הוא אילן, וכן כשות בכרמא דהתורה אסרה ירק בכרם והרי ספק אם זה ירק, אבל כאן הספק אם התורה אסרה פצוע ביצה אחת ואין כאן ספק במציאות כלל אלא אם התורה אסרה זה, והא ודאי לא מהני להתיר, ואם לא כן למה גילו חכמים כלל דין הלמ"מ

ניתן להשיג את הגליונות גם באתר 'בריתי יצחק'
וכן בדואר אלקטרוני TALMIDIM2@GMAIL.COM

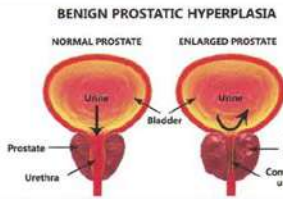
נכתב בעזה"י ע"י מורינו הרב שליט"א
ערב יום כיפור תש"פ

מהי בלוטת הערמונית?

הערמונית (פרוסטטה) הינה בלוטה המהווה חלק ממערכת הרבייה של הזכר. הערמונית ממוקמת במצב שלפוחית השתן. תפקידה להפריש נוזל המגן על תאי הזרע. הערמונית מקיפה את השופכה, מתן שתן עשוי להיות מושפע כאשר הערמונית גדולה.

מהי הגדלה שפירה של בלוטת הערמונית? Benign Prostate Hyperplasia – BPH

הגדלה שפירה של הערמונית הינה מצב שפיר בו חלה הגדלה בנפח של בלוטת הערמונית אשר גורמת לעיתים קרובות להפרעה במתן שתן ולפגיעה ניכרת באיכות החיים. הבעיה שכיחה למדי בעיקר אצל גברים בגיל העמידה ואורך ועשויה להגיע עד 50% בגיל 50, 60% בגיל 60, 70% בגיל 70 ואילך. במקרים מסוימים, למרות גידול ניכר בנפח הערמונית, המטופל אינו חש בסימפטומים ואינו דוקוק לטיפול.

מהם התסמינים השכיחים של הגדלה שפירה של הערמונית?

- ✓ מתן שתן בכמויות קטנות ובתדירות נבזה, בעיקר בלילה.
- ✓ זרם שתן חלש וברהפקות.
- ✓ תחושה של חוסר התרוקנות מלאה לאחר מתן שתן ולא קושי בהתחלה של מתן שתן.
- ✓ אצירת שתן שעשויה להצריך החדרת קטטר לצורך התרוקנות.
- ✓ אי-אונות כתופעת לוואי מהתרופות הניתנות לטיפול בבעיה.

ENDORAD
PROFESSIONAL RADIOLOGY SERVICES
endorad.clinic f
050-3878600
izalman@gmail.com
endorad.com

צנתור לטיפול בערמונית מוגדלת
Prostatic Artery Embolization for Benign Prostatic Hyperplasia

טיפול חדשני

ENDORAD
PROFESSIONAL RADIOLOGY SERVICES

מי מתאים לפעולת הצנתור?

- ✓ אם הינך נותן שתן בתדירות נבזה.
- ✓ מרביש חוסר התרוקנות.
- ✓ טיפול תרופתי אינו עוזר.
- ✓ זרימת שתן חלשה.
- ✓ מועמד לניתוח הסרת הערמונית עם גורמי סיכון שלא מאפשרים את ביצוע הניתוח.
- ✓ מטופלים עם קטטר שתן קבוע המעוניינים בגמילה.

מי אינו מתאים לפעולת הצנתור?

טרום הפעולה על המטופל לעבור ברור רפואי על מנת לוודא שאין רכיב ממאר בערמונית. טרשת עורקים קשה בכלי הדם.

מהם השלבים בקבלת הטיפול?

- ✓ לקראת הפגישה הראשונית לבדיקת התאמה מומלץ להצטייד מסמכים הבאים:
- ✓ מכתב מפורט מהרופא המטפל אודות מחלות הרקע, תרופות שנוטלים.
- ✓ בדיקת אולטרהסאונד עדכנית של דרכי השתן, שארית ונפח הערמונית.
- ✓ PSA עדכני.
- ✓ הכנה לפנישה המטופל ימלא שאלון IPSS, המשמש ככלי עזר לדירוג הסבך של המטופל. בביקור יינתן הסבר מפורט ומענה לכל שאלה וייחבנו המלצות בהתאם.
- ✓ הפעולה אינה בסל הבריאות, מבוצעת במימון פרטי או במימון ביטוחי הבריאות.

כיצד מתבצעת הפעולה?

המטופל שוכב במיטת חדר הצינתורים, לאחר מתן הרדמה מקומית ומתן חומרים משטשים דרך הווריד, מחזירים צנתור בעורק ביד השמאלית אדומה לצנתור לברי. מניעים לעורקי הערמונית וחוסמים אותם באמצעות חומרים ייעודיים. הפעולה אורכת כשעתיים. בסיום הפעולה מוציאים את הצנתור מהגוף וחובשים את אתר הכניסה ועוברים להשגחה למספר שעות. קבלה לבית החולים משעתיים לפני הפעולה והשחרור באותו היום או למחרת. כל מקרה לגופו.

מהם הסיכונים הכרוכים בפעולה?

מרבית החולים אינם חשים בתסמינים במהלך הפעולה. ישנם חולים החשים כאב קל או תחושת צריבה או חום באזור השופכה או סביב פי הטבעת ומקבלים תרופות משככות מתאימות. סיכונים אפשריים נוספים הם אלו הכרוכים בכל פעולת צנתור, הנפוץ בהם הוא שטף דם במקום כניסת הצנתור. סיכונים נדירים יותר הכוללים דם במערכת השתן או זיהום בדרכי השתן, ניתנים למניעה בקלות על ידי טיפול אנטיביוטי מונע טרום הפעולה. סיכונים עוד יותר נדירים כוללים דם בגוול הזרע או בצואה. לרוב התסמינים שתוארו חולפים באופן ספונטני עבור מספר ימים. לעיתים המטופל יידקק להחדרת קטטר אשר לרוב יוסר בטרם השחרור מבית החולים.

האם הפעולה משפיעה על התפקוד המיני שלי?

על סמך מחקרים עדכניים חולים שעברו אמבולוציה של עורקי הערמונית, לא חוו פגיעה בתפקוד המיני שלהם. פגיעה כאמור מתרחשת לרוב כתופעת לוואי של התרופות הניתנות לטיפול בהגדלה שפירה של הערמונית.

מה קורה לבלוטת הערמונית לאחר פעולת הצנתור?

בעקבות האמבולוציה נפח הערמונית קטן בכ- 10% עד 50% בנפח המקורי. אצל כ-20% מהמטופלים חל שיפור בתסמינים אף מבלי שחל כל שינוי בנפח הערמונית. זוהי תוצאה חיובית כמובן מאחר והפעולה נועדה להקלה בתסמינים הנובעים מהגדלה שפירה של הערמונית ולא על מנת להקטין את נפחה של הבלוטה.

כיצד מאבחנים הגדלה שפירה של הערמונית?

באמצעות ההיסטוריה הרפואית של המטופל ובדיקה פיזיקלית הכוללת בדיקה רקטאלית, ניתן להעריך את גודל הערמונית. דרך נוספת להעריך את גודל הערמונית הינה באמצעות בדיקת אולטרהסאונד רקטאלית. מדידת אנטיון המופרש מהערמונית (PSA) מתבצע לניגוד מוקדם של סרטן של הערמונית.

מהן אפשרויות הטיפול?

הטיפול המומלץ הינו בהתאם לחומרת התסמינים. מגוון הטיפולים הניתן ע"י האורולוגים הינו רחב, החל מטיפול תרופתי או טיפולים ניתוחיים ואחרים. ללא טיפול הולם, הגדלה שפירה של הערמונית עלולה לגרום לאצירת שתן ולסיכונים חמורים כגון זיהומים במערכת השתן, אבנים או סעיפים בדרכי השתן ואי ספיקת כליות.

אמבולוציה (חסימה) של עורקי הערמונית Prostatic Artery Embolization (PAE)

אמבולוציה של עורקי הערמונית הוא טיפול חדשני ומתקדם להגדלה שפירה של הערמונית. הטיפול מהווה ישוּם חדשני של טכניקה זעיר פולשנית המקובלת מזה מספר עשורים במגוון רחב של אפליקציות ברפואה. מטרת הפעולה היא חסימת אספקת הדם לערמונית. ללא אספקת דם הערמונית מתנוונת והקטנה וכמוצאה מכך חל שיפור בתלונות ואף התלמות התנוונות.

